

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1941 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i övergångsbestämmelsen till lagen den 24 september 1931 (nr 327) om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m.

Genom en den 3 januari 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 11, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att — under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antagna förslag till ändring i vissa delar av tryckfrihetsförordningen ävensom till ändrad lydelse av § 110 regeringsformen samt § 3 mom. 9 och 10 tryckfrihetsförordningen varda slutligen godkända — antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) Lag

om ändring i övergångsbestämmelsen till lagen den 24 september 1931 (nr 327) om ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, att övergångsbestämmelsen till lagen den 24 september 1931 om ändring i vissa delar av strafflagen skall upphöra att gälla i vad den innehåller föreskrift om att äldre lag skall äga tillämpning vid bestämmande av straff för brott, vilket, enligt vad i tryckfrihetsförordningen är stadgat, skall straffas efter allmän lag.

Angående ikraftträdandet av denna lag förordnar Konungen.

2) Lag

om ändring i övergångsbestämmelsen till lagen den 24 september 1931 (nr 328) med vissa bestämmelser om bötesstraff utom strafflagens område (särskild böteslag).¹

Härigenom förordnas, att övergångsbestämmelsen till särskilda böteslagen den 24 september 1931 skall upphöra att gälla i vad den innehåller föreskrift om att lagen ej skall äga tillämpning vid bestämmande av straff för brott,

¹ Angående lagens rubrik, se 1938: 253.

vilket, enligt vad i tryckfrihetsförordningen är stadgat, skall straffas efter lag eller författning som i 1 § särskilda böteslagen avses.

Angående ikraftträdandet av denna lag förordnar Konungen.

Till 1940 års lagtima riksdag överlämnades genom proposition den 17 maj 1940, nr 270, för prövning i grundlagsenlig ordning förslag till ändring i vissa delar av tryckfrihetsförordningen. Förslaget avsåg främst en revision av gällande regler om ansvarigheten för tryckta skrifter. Därutöver innefattade förslaget, bland annat, vissa ändringar i 1—4 §§ tryckfrihetsförordningen, som åsyftade att genomföra dagsbotssystemets tillämpning inom tryckfrihetsrätten. Denna fråga upptogs även, såvitt angår 3 § 9 och 10 mom. tryckfrihetsförordningen, i en samma dag avlåten proposition, nr 268, angående ändrad lydelse av 110 § regeringsformen samt 3 § 9 och 10 mom. tryckfrihetsförordningen.

Propositionen nr 270 grundade sig på ett den 6 november 1939 avgivet sakkunnigbetänkande angående revision av tryckfrihetsförordningens ansvarighetsregler m. m. (statens offentl. utredn. 1939: 32). Då de sakkunniga funnit sig böra föreslå dagsbotssystemets införande i tryckfrihetsförordningen i samband med revisionen av ansvarighetsreglerna, utarbetade de sakkunniga jämte förslag till erforderliga grundlagsändringar även förslag till ändring i 1931 års dagsbotslagstiftning. I betänkandet framlades sålunda förslag till lag om ändring i tillämpningsområdet för lagen den 24 september 1931 (nr 327) om ändring i vissa delar av strafflagen och lagen den 24 september 1931 (nr 328) angående dagsböter utom strafflagens område (särskild böteslag).

De i nämnda båda propositioner framlagda förslagen blevo av riksdagen antagna för vidare grundlagsenlig behandling. Med anledning härav har för innevarande riksdag, som har att slutligen behandla grundlagsändringarna, genom förevarande proposition framlagts förslag rörande ändring i dagsbotslagstiftningen.

Dagsbotssystemet infördes i allmänna strafflagen genom lag den 24 september 1931 om ändring i vissa delar av strafflagen. De grundläggande reglerna om dagsböter upptogs i 2 kap. 8 § första stycket strafflagen. Enligt detta stadgande skola böter ådömas i dagsböter. Därjämte meddelas föreskrifter om antalet dagsböter och om dagsbotens belopp. Lagen den 24 september 1931 trädde i kraft den 1 januari 1932. I övergångsbestämmelser till lagen stadgas emellertid, att äldre lag skall äga tillämpning vid bestämmande av straff för brott vilket, enligt vad i tryckfrihetsförordningen är stadgat, skall straffas enligt allmän lag.

Den 24 september 1931 utfärdades jämväl lag angående dagsböter utom strafflagens område (särskild böteslag). Rubriken till denna lag har i sam-

band med lagstiftningen om sammanträffande av brott den 3 juni 1938 ändrats till lag med vissa bestämmelser om bötesstraff utom strafflagens område (särskild böteslag). Enligt 1 § i denna lag skall vad i 2 kap. 8 § första stycket strafflagen är stadgat om böters ådömande i dagsböter gälla jämväl i avseende å böter, som eljest enligt allmän lag eller särskild författning åläggas av domstol. Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla i fråga om brott, som ej är belagt med svårare straff än böter högst trehundra kronor. Enligt övergångsbestämmelser till särskilda böteslagen, vilken trädde i kraft den 1 januari 1932, skall lagen icke äga tillämpning vid bestämmande av straff för brott vilket, enligt vad i tryckfrihetsförordningen är stadgat, skall straffas efter sådan lag eller författning som avses i 1 §.

I 3 § tryckfrihetsförordningen, där de s. k. egentliga tryckfrihetsbrotten äro angivna, stadgas för närvarande beträffande flertalet av brotten, att de skola straffas efter allmän lag. I ett av straffstadgandena hänvisas till visst lagrum i allmänna strafflagen. Dessutom finnas i 3 § några stadganden, i vilka straffet blivit direkt utsatt. Anledningen härtill är att motsvarande brott icke förekomma i strafflagen eller, i fråga om de två år 1937 införda stadgandena i 8 mom. andra stycket och 9 mom. andra stycket, att man vid stadgandenas avfattning ansåg sig icke kunna hänvisa till de motsvarande, likaledes nya stadgandena i strafflagen, enligt vilka dagsböter skulle ådömas.

I 2 § 10 mom. tryckfrihetsförordningen hänvisas till allmän och särskild lag i fråga om straff för brott mot föreskrifterna i 2 § om allmänna handlingars offentlighet. I 4 § 14 mom. förekommer hänvisning till strafflagen för krigsmakten beträffande straff för spridning av skrift som indragits vid trupp eller å flottans fartyg. För andra brott och förseelser stadgar tryckfrihetsförordningen bötesstraff, vars belopp anges i riksdaler och skillingar.

I de förutnämnda vilande grundlagsförslagen ha dagsböter införts i straffstadgandena i stället för böter i riksdaler och skillingar. Beträffande vissa mindre förseelser har dock straffet bestämts till böter upp till trehundra kronor. De självständiga straffskalorna i 3 § 8 mom. andra stycket och 9 mom. andra stycket ha utbytts mot stadganden att brotten skola straffas efter allmän lag.

De sakkunnigas förslag till lag om ändring i tillämpningsområdet för lagarna den 24 september 1931 innehåller, att vad i dessa lagar stadgats skall äga tillämpning jämväl vid bestämmande av straff för brott, vilket enligt tryckfrihetsförordningen skall straffas efter strafflagen eller efter lag eller författning som avses i 1 § särskilda böteslagen.

Rörande förslaget har skånska hovrätten i yttrande över de sakkunnigas betänkande anmärkt, att det ur lagteknisk synpunkt vore att föredraga att det hinder, som övergångsbestämmelserna i 1931 års lagar utgjorde för dagsbotssystemets tillämpning å vissa tryckfrihetsbrott, undanröjdes icke genom en positiv föreskrift utan genom att dessa bestämmelser upphävdes.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, följande:

»Enligt övergångsstadgandena till de lagar, genom vilka dagsbotssystemet år 1931 infördes, skola dagsböter ej ådömas i sådana fall då tryckfrihetsförordningen i fråga om straffet hänvisar till allmän eller särskild lag. De såsom vilande antagna förslagen till grundlagsändringar förutsätta, att detta hinder mot dagsbotssystemets genomförande i tryckfrihetsrätten undanröjes i samband med att grundlagsändringarna slutligen antagas och träda i tillämpning

Den ur lagteknisk synpunkt lämpligaste formen härför synes vara, att lagbestämmelser meddelas om upphävande av vad övergångsstadgandena till lagarna den 24 september 1931 innehålla rörande brott mot tryckfrihetsförordningen.

I fråga om tiden för ikraftträdandet av lagbestämmelserna bör erinras om de övergångsbestämmelser som i enlighet med propositionen nr 270 till 1940 års lagtima riksdag upptagits i det vilande förslaget rörande tryckfrihetsförordningens ansvarighetsregler. Enligt dessa övergångsbestämmelser äger Konungen förordna, att de nuvarande grundlagsbestämmelserna skola tillämpas under viss tid, högst tre månader, från den dag Konungen låtit i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om den ändrade lydelsen av de stadganden som avses i förslaget. En viss tids anstånd med tillämpningen av detta torde vara erforderligt med hänsyn till de däri meddelade nya föreskrifterna om utgivningsbevis och anmälningsskyldighet för boktryckare. Det synes önskvärt att de vilande grundlagsförslagen, genom vilka dagsbotssystemet införes i tryckfrihetsförordningen, sättas i tillämpning samtidigt. Det kan emellertid befinnas påkallat att låta det med anledning av propositionen nr 268 antagna förslaget rörande 110 § regeringsformen samt 3 § 9 och 10 mom. tryckfrihetsförordningen träda i kraft tidigare än förslaget rörande ansvarighetsreglerna. Det i propositionen nr 268 avsedda förslaget träder i tillämpning då öppet brev upplästs, att kungörelse utfärdats om den ändrade lydelsen av nämnda lagrum.

På grund härav synes det lämpligt, att ikraftträdandet av nu ifrågavarande ändring i dagsbotslagstiftningen göres beroende av Konungens förordnande samt att bestämmelserna härom avfattas så att hinder icke möter mot att ändringen träder i kraft vid skilda tidpunkter i den mån så sker i fråga om de vilande grundlagsförslagen.»

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran.

Utskottet.

I de fall, då bötesstraff finnes direkt utsatt i nu gällande tryckfrihetsförordning, angives straffet i riksdaler eller skillingar; dagsböter kunna alltså icke ådömas. Enligt de i utskottets redogörelse omnämnda vilande grundlagsändringsförslagen skola emellertid dagsböter införas i dessa straffstadganden; beträffande vissa mindre förseelser har dock straffet bestämts till böter upp till 300 kronor. Därest grundlagsändringarna bliva slutligen godkända, bör tydligen, såsom ock vid grundlagsfrågornas tidigare behandling förutsattes, bötesstraff ådömas i dagsböter även i de fall, då tryckfrihets-

förordningen i fråga om straffet allenast hänvisar till allmän eller särskild lag. Härför erfordras ändring i övergångsbestämmelserna till de två lagar av år 1931, genom vilka dagsbotssystemet infördes i allmänna strafflagen samt utom strafflagens område. Utformningen av de nu framlagda förslagen därom har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen — under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antagna förslag till ändring i vissa delar av tryckfrihetsförordningen ävensom till ändrad lydelse av § 110 regeringsformen samt av § 3 mom. 9 och 10 tryckfrihetsförordningen varda slutligen godkända — måtte antaga de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen.

Stockholm den 7 februari 1941.

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Wagnsson**, *Karl Emil Johanson**, *Branting*, *Ewerlöf*, *Brandt* och *Verner Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Hedlund* i Östersund, *Ryberg**, *Björling*, *Berg* och *Larsson* i Hede, fru *Ruth Gustafson* samt herr *Sundström* i Vikmanshyttan.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.